

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ**

Предмет: *Извештај Комисије о оцени докторске дисертације*

Одлуком Наставно-научног већа Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, број 888/VII-3 од 30.3.2017. године и Већа за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу, број IV-02-380/29 од 12.4.2017. године, именовани смо за чланове Комисије за писање Извештаја о оцени докторске дисертације под насловом „Утицај мултинационалне компаније у аутомобилској индустрији на локални економски развој“ кандидата Љубине Калинић. Ментор докторске дисертације је проф. др Никола Макојевић, ванредни професор Економског факултета Универзитета у Крагујевцу. На основу увида и анализе урађене и предате докторске дисертације, Комисија за писање Извештаја о оцени докторске дисертације за њену јавну одбрану подноси Наставно-научном већу Економског факултета Универзитета у Крагујевцу следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1.1. Основни биографски подаци

Љубина Калинић је рођена 09.12.1984. године у Краљеву.

Основну школу и Гимназију завршила је у Трстенику са одличним успехом. Економски факултет Универзитета у Крагујевцу уписала је академске 2003/04. Основне студије, са просечном оценом 9,00 (девет), завршила је 26.09.2007. године, одбранивши дипломски рад на тему „Анализа пословања депозитних финансијских институција“ из предмета Финансијска тржишта и финансијски инструменти са оценом 10 (десет). Факултет је завршила за мање од четири године и више пута је награђивана у току студија.

Докторске студије на Економском факултету Универзитета у Крагујевцу уписала је академске 2008/2009. године. Све испите предвиђене наставним планом и

програмом на модулу Макроекономија положила је са просечном оценом 9,25 (девет 25/100).

Запослена је у Директној Банци ад Крагујевац од 11.05.2011. године, као Сарадник у Одељењу плана и анализа, Сектор финансија.

Активно се служи енглеским језиком и поседује ECDL сертификат о познавању рада на рачунару. Удата је и мајка троје деце.

1.2. Научно-истраживачки рад

Љубина Калинић се у свом досадашњем научно-стручном раду бавила проблематиком која припада ужој научној области Општа економија и привредни развој. Основне резултате истраживања саопштила је у следећим публикованим радовима:

Рад у научном часопису (M51):

Maškojević, N., Veselinović, P., Kalinić, Lj. (2015). Can a multinational company create a real estate 'bubble' at the local level? The case of FIAT and city of Kragujevac. *Economic Themes*, Vol. 53, No. 4, pp. 519-534.

Kalinić, Z., Ranković, V., Kalinić, Lj. (2016). Factors influencing e-commerce development in Serbia. *FACTA UNIVERSITATIS: Series: Economics and Organization*. Vol. 13, No. 3, pp. 287-300.

Рад у научном часопису (M53):

Калинић, Љ. (2014). Анализа IS-PC-MR модела као основног инструмента савремене макроекономије, *Економски сигнали*, Vol. 9, Бр. 2, ISSN 1452-4457.

Саопштење са међународног скупа штампано у целини (M33):

Kalinić, Lj. (2015). Urban indicators in city management: case of Serbia and city of Kragujevac, *Conference Proceedings of the 3rd International Scientific Conference*

“Contemporary Issues in Economics, Business and Management EBM 2014”, November 2014, Kragujevac, Serbia, pp 469-481.

2. ПРИКАЗ СТРУКТУРЕ И САДРЖАЈ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

2.1. Основни подаци о докторској дисертацији

Докторска дисертација кандидата Љубине Калинић под насловом „Утицај мултинационалне компаније у аутомобилској индустрији на локални економски развој“, написана је на XI+239 страна компјутерски обрађеног текста (формата А4 стандардног прореда и величине слова). У циљу систематизације, боље прегледности, једноставније упоредивости и анализе података у раду се налази 71 табела и 55 слика. Приликом израде докторске дисертације коришћена је актуелна и релевантна литература од 275 библиографских јединица страних и домаћих извора, као и 22 интернет извора. Након *Апстрактa* на српском и енглеском језику дисертација обухвата: *Увод* (4 стране) и три логично повезана дела: I део: *Теоријски аспекти регионалног економског развоја* (55 страна), II део: *Анализа утицаја мултинационалне компаније на регионални и урбани развој* (56 страна), III део: *Мерење утицаја FCA Србија на урбани развој Крагујевца* (85 страна), *Закључна разматрања* (5 страна), *Литература* (14 страна) и *Прилог* (2 стране).

2.1. Предмет, циљеви, хипотезе и истраживачка методологија

Предмет докторске дисертације „Утицај мултинационалне компаније у аутомобилској индустрији на локални економски развој“ кандидата Љубине Калинић јесте анализа теоријских и непосредних сазнања о утицају мултинационалне компаније на урбани економски развој, са посебним апострофирањем утицаја развоја аутомобилске индустрије, мерено моделима развијеним у литератури и коришћењем специфичног модела насталог током истраживања.

Основни циљ истраживања у овој докторској дисертацији јесте анализа утицаја мултинационалне компаније на промене на нивоу урбане економије. *Први специфични циљ истраживања* јесте мерење утицаја мултинационалне компаније на промене у секторској структури урбане економије. *Други специфични циљ истраживања* јесте анализа утицаја мултинационалне компаније на ниво оствареног

буцета града и ниво инвестиција. *Трећи специфични циљ истраживања* јесте утврђивање карактеристика мреже *Fiat*-ових добављача, као и разлика у њиховој локацији и просторном распореду. Последњи, *четврти специфични циљ истраживања*, односи се на анализу кретања на тржишту некретнина на нивоу локалне економије.

На основу предмета и циљева истраживања кандидат је развио модел на бази анализе релевантне литературе, резултата претходних емпиријских истраживања, тренутног стања у урбаној економији и доступних података. У односу на дефинисани циљ истраживања, формулисао је релевантне *хипотезе истраживања*:

Хипотеза 1: Долазак мултинационалне компаније доводи до промена у секторској структури урбане економије.

Хипотеза 2: Долазак мултинационалне компаније доводи до промена у буџету града и нивоу инвестиција.

Хипотеза 3: Долазак мултинационалне компаније из аутомобилске индустрије доводи до формирања мреже добављача делова, при чему је она организована тако да постоји статистички значајна веза између удаљености добављача од локације њене производне базе и припадности добављача групама *Tier 1*, *Tier 2* и *Tier 3*.

Хипотеза 4: Долазак мултинационалне компаније доводи до неравнотеже на тржишту некретнина.

У докторској дисертацији за анализу података и презентацију резултата кандидат је користио научне методе карактеристичне за област друштвених наука. Емпиријски део рада базиран је на анализи утицаја мултинационалне компаније на промене у локалној економији на примеру *Fiat*-а и Крагујевца. За истраживање емпиријског дела, тј. за анализу података и презентацију резултата коришћена је квалитативна и квантитативна методологија која се примењује у области друштвених наука. Наиме, у дисертацији је коришћена комбинована методологија, то јест најпре је спроведено квалитативно, а затим и квантитативно истраживање. Квалитативне методе истраживања се користе за појмовно одређење и описивање основних елемената у оквиру посматраног проблема, применом дескриптивне статистике. У оквиру квалитативне методологије су коришћени методи анализе и синтезе, индукције и дедукције, методи дескрипције и компарације.

У оквиру квантитативне методологије кандидат је применио различите статистичке моделе који се користе за утврђивање узрочно-последичне везе и мерење утицаја на зависну варијаблу. Примарни подаци прикупљени су методом испитивања. У ту сврху кандидат је користио анкетни упитник који су попуњавали добављачи,

грађевинске компаније и агенције за промет некретнина. Прикупљени подаци су обрађени помоћу Статистичког пакета за друштвене науке (*Statistical Package for Social Sciences-SPSS 17*), а за потребе спровођења анализе података примењени су различити статистички методи: *Kruskal–Wallis* H тест (као непараметарска алтернатива *One way ANOVE*), *gini* коефицијент, коефицијент ефикасности/локације (LQ), линеарна и вишеструка регресија, PR рацио и *Step Wise* регресија. Циљ примене наведених метода био је да се добију резултати који су омогућили утврђивање степена статистичке условљености доласка мултинационалне компаније и промена у привреди локалне средине.

2.3. Садржај докторске дисертације

У складу са наведеним предметом, циљевима истраживања и постављеним хипотезама, докторска дисертација је структурирана на следећи начин:

ДЕО I

ТЕОРИЈСКИ АСПЕКТИ РЕГИОНАЛНОГ ЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА

1. ПОЈАМ, ВРСТЕ И ЗНАЧАЈ РЕГИОНА	6
1.1. Појам и значај регионалног економског развоја	6
1.2. Основне теорије и модели регионалног економског развоја	9
1.2.1. Хипотеза међународне конвергенције	9
1.2.2. Теорија локације и теорија централног места	11
1.2.3. Алтернативне теорије регионалног развоја	12
1.2.3.1. Теорије регионалне економске конвергенције	12
1.2.3.2. Теорије регионалне економске дивергенције	13
1.2.3.3. Алтернативни концепти регионалног развоја: ефекти агломерације и технолошки базирана објашњења регионалног развоја	15
1.2.4. Од компаративне до конкурентне предности	16
1.2.5. Савремене перспективе регионалног економског развоја	17
1.3. Појмовно одређење региона као територијалне јединице националне економије	18
1.3.1. Појам региона и њихова улога у националним економијама	18
1.3.2. Врсте региона и показатељи степена развијености	20
1.4. Појам и типови регионализације	22
2. КОНЦЕПТ РЕГИОНАЛНЕ ПОЛИТИКЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ	24

2.1. Историјски развој регионалне политике Европске уније	24
2.2. Спровођење регионалне политике Европске уније – циљеви и инструменти	26
2.2.1. Регионална политика у периоду 2000–2006. године	27
2.2.2. Регионална политика у периоду 2007–2013. године	28
2.2.3. ИРА фонд – инструмент за претприступну помоћ Европске уније	31
2.3. Дефинисање региона у овиру Европске уније и NUTS класификација	32
2.3.1. Принципи NUTS класификације	32
2.3.2. Циљеви и карактеристике NUTS класификације	34
2.4. Регионалне разлике у Европској унији	36
2.5. Перспективе регионалне политике Европске уније после 2013. године	39
2.5.1. Циљеви регионалне политике ЕУ за период 2014–2020. године	39
3. ПРОЦЕС РЕГИОНАЛИЗАЦИЈЕ И РЕГИОНАЛНИ РАЗВОЈ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ	42
3.1. Институционалне основе регионалног развоја – законодавни и стратешки оквир	42
3.2. Историјски приказ процеса регионализације Републике Србије	45
3.3. Статистичка регионализација Републике Србије	47
3.4. Циљеви и стратешки правци регионалног развоја Републике Србије	49
4. ПОЈАМ УРБАНЕ ЕКОНОМИЈЕ И ИНДИКАТОРИ РАЗВИЈЕНОСТИ	51
4.1. Дефинисање урбане економије и локалног економског развоја	51
4.2. Стратегија локалног одрживог економског развоја у Републици Србији	52
4.3. Индикатори степена развијености урбане економије	54
4.3.1. Предлог индикатора одрживости и добре управе према СЛОП-у	55
4.4. Дефинисање урбаног развоја кроз стратегију „Европа 2020“	59

ДЕО II

АНАЛИЗА УТИЦАЈА МУЛТИНАЦИОНАЛНЕ КОМПАНИЈЕ НА РЕГИОНАЛНИ И УРБАНИ РАЗВОЈ

1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ СТРАНИХ ДИРЕКТНИХ ИНВЕСТИЦИЈА (СДИ)	62
1.1. Појам, врсте и значај страних директних инвестиција	62
1.2. Ефекти страних директних инвестиција у земљи домаћину	64
1.3. Појам и развој дуалне економије	68
1.4. Мерење утицаја страних директних инвестиција на економски раст и изазивање неравномерности	69

2. УТИЦАЈ СТРАНИХ ДИРЕКТНИХ ИНВЕСТИЦИЈА У АУТОМОБИЛСКОЈ ИНДУСТРИЈИ НА НАЦИОНАЛНЕ ЕКОНОМИЈЕ	72
2.1. Анализа глобалног тржишта аутомобилске индустрије	72
2.1.1. Трендови географске реорганизације аутомобилске индустрије у свету	72
2.1.2. Фактори који утичу на аутомобилску индустрију	73
2.1.3. Кретање основних обележја аутомобилске индустрије	76
2.1.4. Основне карактеристике аутомобилске индустрије у Европи	79
2.2. Аутомобилска индустрија у Централној и Источној Европи (ЦИЕ)	83
2.2.1. Глобални и европски контекст развоја аутомобилске индустрије у ЦИЕ	84
2.2.2. Трендови СДИ у аутомобилској индустрији у ЦИЕ	86
2.3. Ефекти економске кризе на аутомобилску индустрију у Централној и Источној Европи	87
3. АНАЛИЗА УТИЦАЈА АУТОМОБИЛСКЕ ИНДУСТРИЈЕ НА РЕГИОНАЛНИ И УРБАНИ РАЗВОЈ У ЗЕМЉАМА ЦЕНТРАЛНЕ И ИСТОЧНЕ ЕВРОПЕ	92
3.1. Улога локалне тражње у аутомобилској индустрији у Централној и Источној Европи	92
3.2. Аутомобилска индустрија у земљама Централне Европе	94
3.3. Аутомобилска индустрија у Централној и Источној Европи – локални и регионални ефекти	98
3.3.1. Развој аутомобилске индустрије у Мађарској	99
3.3.2. Развој аутомобилске индустрије у Чешкој	103
3.3.3. Развој аутомобилске индустрије у Пољској	108
3.3.4. Развој аутомобилске индустрије у Словачкој	111
3.3.5. Развој аутомобилске индустрије у Румунији	114
3.3.6. Развој аутомобилске индустрије у Словенији	116

ДЕО III

МЕРЕЊЕ УТИЦАЈА КОМПАНИЈЕ FCA SRBIЈА НА УРБАНИ РАЗВОЈ КРАГУЈЕВЦА

1. АНАЛИЗА АУТОМОБИЛСКЕ ИНДУСТРИЈЕ У КРАГУЈЕВЦУ	119
1.1. Историјат аутомобилске индустрије у Крагујевцу	119
1.1.1. Аутомобилска индустрија до 1990. године	119
1.1.2. Аутомобилска индустрија у периоду 1990–2008. године	120
1.2. Историја <i>Fiat</i> -а	121

1.2.1. Оснивање <i>Fiat</i> -а и интернационална експанзија	121
1.2.2. Пословање <i>Fiat</i> -а за време и непосредно након Првог и Другог светског рата	122
1.2.3. Технолошки напредак и ширење пословања	123
2. АНАЛИЗА УСЛОВА И ПРЕТПОСТАВКИ РАЗВОЈА FCA SRBIJA (2008–2016)	127
3. УТИЦАЈ FCA SRBIJA НА РАЗВОЈ АУТОМОБИЛСКЕ ИНДУСТРИЈЕ СРБИЈЕ	131
3.1. Стране директне инвестиције у аутомобилској индустрији Србије	131
3.2. Произвођачи делова у аутомобилској индустрији Србије	135
3.3. Финансијска подршка Владе Републике Србије за привлачење нових инвеститора	137
4. КРЕТАЊЕ ЕКОНОМСКИХ ИНДИКАТОРА НА НИВОУ ЛОКАЛНЕ ЕКОНОМИЈЕ	139
4.1. Анализа локалне економске ситуације	139
4.2. Анализа тржишта рада на подручју града Крагујевца	140
4.3. Економска размена са иностранством и пословно окружење	143
5. ОДРЖИВОСТ КОМПАНИЈЕ FCA SRBIJA У УСЛОВИМА ГЛОБАЛНЕ КОНКУРЕНЦИЈЕ НА ЛОКАЛНОМ И РЕГИОНАЛНОМ НИВОУ	151
5.1. Анализа нивоа квалификације радне снаге и развојног потенцијала FCA SRBIJA	151
5.2. Анализа остварених финансијских показатеља FCA SRBIJA	155
6. ЕМПИРИЈСКО ИСТРАЖИВАЊЕ ЕФЕКТА УТИЦАЈА FCA SRBIJA НА УРБАНИ РАЗВОЈ КРАГУЈЕВЦА	158
6.1. Теоријски оквир истраживања	158
6.2. Предмет и циљ истраживања	162
6.3. Развој истраживачких хипотеза	163
6.4. Методологија и методе истраживања	164
6.5. Анализа утицаја мултинационалне компаније на секторску структуру локалне привреде	165
6.6. Анализа утицаја мултинационалне компаније на буџет локалне привреде и ниво инвестиција	170
6.7. Анализа утицаја мултинационалне компаније на формирање мреже добављача	176
6.8. Анализа утицаја мултинационалне компаније на тржиште некретнина	191
7. НАУЧНИ И ПРАКТИЧНИ ДОПРИНОС	203
8. ОГРАНИЧЕЊА СТУДИЈЕ И ПРЕПОРУКЕ ЗА БУДУЋА ИСТРАЖИВАЊА	205
ЗАКЉУЧАК	207
ЛИТЕРАТУРА	217
ПРИЛОГ	237

Први део докторске дисертације носи наслов **Теоријски аспекти регионалног економског развоја**. У оквиру овог дела дефинисани су региони као активни чиниоци укупног друштвено-економског развоја у глобалном систему привреде, објашњен њихов значај, врсте, функције и показатељи развијености. Такође, представљен је и концепт регионалног економског развоја, његове основне теорије и модели, као и појам и типови регионализације.

У наставку првог дела описане су основне карактеристике и принципи регионалне политике Европске уније, са основним циљевима којима се јача економска и социјална кохезија, а самим тим и инструменти подршке у остварењу постављених циљева. Такође, објашњен је европски модел регионализације, као и класификација статистичких региона према NUTS методологији, разлике између региона у Европској унији, као и перспективе и правци унапређења њене регионалне политике. Затим, описане су институционалне основе регионалног развоја у Србији кроз законодавни и стратешки оквир, историјски приказ регионализације, као и статистичка регионализација Србије којом она прихвата и спроводи стандарде Европске уније. На крају првог дела, дефинисана је урбана економија, описане су њене стратегије са циљем економског развоја, као и индикатори развијености.

Други део докторске дисертације, под насловом **Анализа утицаја мултинационалне компаније на регионални и урбани развој**, темељи се на опису основних карактеристика страних директних инвестиција (СДИ), њиховој вези са економским растом и утицају на неравномеран развој појединих региона и локалних средина. Сагледани су позитивни и негативни, као и дугорочни ефекти страних директних инвестиција на земљу домаћина на нивоу предузећа, као и на урбаном и регионалном нивоу. Такође, представљен је и концепт развоја дуалне економије који подразумева стварање јаза између великог броја домаћих предузећа и неколико успешних и ефикасних предузећа у страном власништву. У наставку другог дела пажња је посвећена анализи глобалног тржишта аутомобилске индустрије, настанку и развоју аутомобилске индустрије у земљама Централне и Источне Европе, као и ефектима економске кризе на дешавања у аутомобилској индустрији у овим земљама. Последњи део другог дела јесте анализа утицаја мултинационалне компаније на локални и регионални економски развој, са нагласком на земљама Централне и Источне Европе (Пољска, Чешка, Словачка, Мађарска, Румунија и Словенија).

Трећи део докторске дисертације носи наслов **Мерење утицаја компаније FCA Србија на урбани развој Крагујевца**, у оквиру кога је најпре дат преглед историјског

развоја аутомобилске индустрије у Крагујевцу, и то у периоду до 1990. године и у периоду од 1990. до 2008. године, а затим и историја *Fiat*-а и описани услови и претпоставке за развој компаније FCA у Србији. У оквиру трећег дела је представљено тренутно стање у аутомобилској индустрији, затим највећи инвеститори, извозници и произвођачи делова. У наставку је дато кретање економских индикатора на нивоу локалне економије, а које се односи на анализу локалне економске ситуације, тржишта рада, као и економску размену са иностранством и пословно окружење. Извршена је и анализа квалификације радне снаге и развојног потенцијала FCA.

У оквиру последњег дела који се односи на емпиријско истраживање, кандидат је конципирао истраживачки модел на основу утврђеног предмета и циљева истраживања, истраживачких варијабли и хипотеза, као и одређене методологије и метода истраживања. Наиме, циљ истраживања је да се идентификују промене на локалном нивоу изазване доласком мултинационалне компаније. Кандидат је приступио како прикупљању великог броја показатеља са званичних сајтова, тако и прикупљању примарних података анкетним методом. Коришћењем статистичких метода тестиране су постављене хипотезе са циљем анализе утицаја мултинационалне компаније на секторску структуру локалне привреде, на буџет локалне привреде и ниво инвестиција, сектор добављача и тржиште некретнина. На крају емпиријске анализе, поред детаљног приказа резултата истраживања, презентовања научног и практичног доприноса, образложена су ограничења и предлози за будућа истраживања.

3. ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

3.1. Значај и допринос докторске дисертације са аспекта актуелног стања у научној области

Теоријски радови и емпиријска истраживања о проблематици којом се бави докторска дисертација указују на велики значај ове проблематике у савременој економској теорији и пракси. Резултати истраживања у докторској дисертацији имају теоријски и практични значај за научну и стручну јавност, имајући у виду актуелност, као и недовољну заступљеност области утицаја мултинационалне компаније из аутомобилске индустрије на промене у урбаној економији.

Укупан допринос докторске дисертације може се посматрати са два аспекта, научног и практичног. *Научни допринос* докторске дисертације огледа се у

проширивању теоријских знања из научне области Општа економија и привредни развој, посебно из области страних директних инвестиција и аутомобилске индустрије. Кандидат је консултујући бројну и референтну литературу извршио систематизацију и критичку анализу постојећих знања и истраживања водећих аутора у овој области. Рад доприноси унапређењу нових знања и доприноси унапређењу ограничене литературе у нашој земљи. Други аспект се односи на могућност коришћења добијених резултата у пракси. На основу презентованих резултата оригиналног емпиријског истраживања створене су претпоставке за дефинисање препорука за креаторе економске политике у погледу значаја привлачења страних директних инвестиција као покретача економског раста и развоја на микро и макро нивоу. Стога је предмет докторске дисертације релевантан а постигнути резултати и закључци имају научну и практичну вредност у сагледавању тренутног стања и унапређења у релевантној научној области.

3.2. Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидата у одговарајућој научној области

Комисија оцењује да докторска дисертација под насловом „Утицај мултинационалне компаније у аутомобилској индустрији на локални економски развој“ представља резултат оригиналног научног рада кандидата Љубине Калинић. Обрађена тема је актуелна, недовољно истражена и значајна за развој економске науке, област Опште економије и привредног развоја, посебно за област страних директних инвестиција и аутомобилске индустрије.

Дефинисани предмет и циљеви истраживања, постављене хипотезе, примењена методологија и остварени резултати, потврђују да докторска дисертација садржи све неопходне елементе и представља резултат оригиналног научно-истраживачког рада кандидата.

Кандидат Љубина Калинић показала је добро разумевање проблематике, објективност и аналитичност у раду и завидну способност закључивања. Дисертација је резултат самосталног рада кандидата, писана је јасним стилем уз коришћење релевантне домаће и стране литературе и адекватне стручне терминологије. Кандидат је кроз примену адекватне методологије истраживања аргументовано одговорио на постављене истраживачке циљеве и извео важне закључке о анализираним проблемима.

На основу свега наведеног, Комисија констатује да докторска дисертација садржи све елементе оригиналног, самосталног и квалитетног научног и стручног истраживачког рада.

3.3. Преглед остварених резултата рада кандидата у одређеној научној области

Досадашњи истраживачки рад кандидата Љубине Калинић повезан је са предметом истраживања у докторској дисертацији. Од објављених радова, Комисија посебно издваја:

Makojević, N., Veselinović, P., Kalinić, Lj. (2015). Can a multinational company create a real estate 'bubble' at the local level? The case of FIAT and city of Kragujevac. *Economic Themes*, Vol. 53, No. 4, pp. 519-534.

Kalinić, Lj. (2015). Urban indicators in city management: case of Serbia and city of Kragujevac, Conference Proceedings of the 3rd International Scientific Conference "Contemporary Issues in Economics, Business and Management EBM 2014", November 2014, Kragujevac, Serbia, pp 469-481.

3.4. Оцена о испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему

Комисија оцењује да докторска дисертација кандидата Љубине Калинић под насловом „Утицај мултинационалне компаније у аутомобилској индустрији на локални економски развој“ у потпуности испуњава дефинисане захтеве у погледу садржаја, обима, квалитета и резултата рада у односу на тему која је пријављена и одобрена.

Избор релевантне литературе примерен је дефинисаном предмету истраживања и омогућио је адекватну анализу и критичко вредновање претпоставки и емпиријских резултата, што представља важан услов научне утемељености целокупног истраживања које је кандидат спровео. Истраживана проблематика је презентована у три логично повезана дела, са научно изведеним и аргументованим закључцима. Структура и садржај дисертације усклађени су у потпуности са одабраном темом, предметом и циљевима истраживања, постављеним хипотезама и примењеном методологијом.

На основу изнетих ставова Комисија констатује да резултат истраживачког рада кандидата представља значајан и оригиналан научни и стручни допринос у релевантној области.

3.5. Научни резултати докторске дисертације

Комисија сматра да је истраживање у докторској дисертацији кандидата Љубине Калинић под насловом „Утицај мултинационалне компаније у аутомобилској индустрији на локални економски развој“ допринело сагледавању узрочно-последичне везе између страних директних инвестиција и економских показатеља на локалном и регионалном нивоу. *Научни допринос* докторске дисертације огледа се у проширивању теоријских знања из научне области Општа економија и привредни развој, посебно из области страних директних инвестиција и аутомобилске индустрије. Природа истраживаног проблема захтевала је мултидисциплинарни приступ, па резултати истраживања доприносе бољем разумевању сложених питања која се тичу промена како у свим важним економским пољима урбане економије, тако и променама у регионалном развоју земље стављањем акцента на могућем продубљивању регионалних неједнакости. Спроведено истраживање довело је до унапређења нивоа знања и смањења гепа у литератури у погледу значаја привлачења страних директних инвестиција у урбану средину или регион стављањем акцента на правилном формулисању стратешких потеза свих нивоа власти. Како су истраживања која се односе на ову проблематику заступљена у земљама Централне и Источне Европе, а у Србији, према сазнањима аутора, до сада нису спровођена, резултати спроведеног емпиријског истраживања доприносе побољшању литературе у нашој земљи и доприносе развоју знања из ове области. Такође, допринос докторске дисертације је и у свеобухватној анализи најчешће коришћених метода и модела за мерење утицаја који аутомобилска индустрија има на урбану и регионалну економију. Затим, током истраживања развијена су два специфична модела за мерење утицаја мултинационалне компаније из области аутомобилске индустрије на промене урбане економије у правцу утицаја формирања мреже добављача и промена на тржишту некретнина, а помоћу којих је анализирана узрочно-последична веза између доласка FCA-а као мултинационалног произвођача аутомобила у Крагујевац и промена у урбаној средини.

3.6. Применљивост и корисност резултата у теорији и пракси

Резултати истраживања у докторској дисертацији имају теоријски и практичан значај и применљивост имајући у виду актуелност и недовољну заступљеност ове проблематике у домаћој литератури, као и примену резултата у пракси. Долазак *Fiat*-а у Крагујевац је позитиван пример доброг реструктурирања предузећа, повећања запослености и обима спољнотрговинске размене и раста извоза као резултат позитивног пословања *Fiat*-а, али и предузећа која сарађују са њим. Поређењем резултата емпиријског истраживања са постојећим резултатима истраживања у свету, могуће је дати одређене смернице креаторима економске политике укљученим у процес израде стратегија развоја земље. Такође, важне су и препоруке локалним властима које се тичу унапређења пословне инфраструктуре. Међутим, треба имати у виду да се ситуација у урбаној економији једног града не може одвојено посматрати од стратегије предузете на националном нивоу. У том контексту, намеће се закључак да, упркос уоченим краткорочним позитивним кретањима у урбаној економији града Крагујевца, резултати истраживања показују недовољну ефикасност државе приликом планирања стратегије привлачења страних инвестиција у аутомобилску индустрију, јер је дозволила да се створе услови за даље продубљивање регионалних разлика, а који се све више могу испољити у будућем периоду. Креатори економске политике морају размишљати о активним мерама за привлачење још једног аутомобилског произвођача у регион Шумадије, како би се смањила екстремна зависност од FCA и спречила појава даљих регионалних разлика у случају промене пословне политике *Fiat*-а. Наиме, резултати истраживања показују да је политика субвенција, којом је држава организовала FCA али и мрежу добављача, поставила темеље за будуће неравномерности у регионалном развоју, чиме је угрожен регионални развој у целини. Изразита концентрација директних добављача у региону Шумадије, који готову сву производњу достављају FCA, предуслов је регионалног заостајања уколико дође до одласка *Fiat*-а, што је већ био случај у Италији у последњих неколико деценија. На овај начин је регион Војводине у бољем положају, јер добављачи не зависе у потпуности од пословних планова FCA. Управо у томе је политика субвенција испољила своје недостатке, јер није дефинисала услове којима би утицала на формирање мреже добављача кроз дефинисање географске локације и припадности *Tier* групи.

3.7. Начин презентовања резултата научној јавности

Актуелност предмета истраживања у докторској дисертацији кандидата Љубине Калинић под насловом „Утицај мултинационалне компаније у аутомобилској индустрији на локални економски развој“, као и резултати добијени кроз емпиријско истраживање представљају квалитетну основу за припрему научних радова. На тај начин, научна и стручна јавност биће упозната са релевантним закључцима и достигнућима истраживања. Радови проистекли из докторске дисертације биће публиковани у референтним домаћим и иностраним часописима или презентовани на научним скуповима националног и међународног значаја. Очекује се да ће радови кандидата који буду објављени на основу дисертације иницирати научно-стручне дискусије и дубљу анализу најважнијих аспеката проблематике која је истраживана у дисертацији.

ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

Комисија је једногласна у оцени да докторска дисертација кандидата Љубине Калинић под насловом „Утицај мултинационалне компаније у аутомобилској индустрији на локални економски развој“ испуњава све суштинске и формалне услове за јавну одбрану.

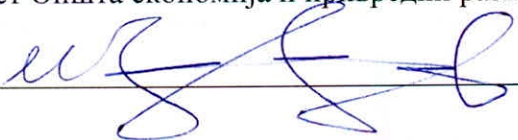
ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

На основу изнетих констатација, анализе резултата и доприноса, као и изложене оцене и закључка о докторској дисертацији, Комисија предлаже Наставно-научном већу Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, да прихвати Извештај о оцени докторске дисертације кандидата Љубине Калинић под насловом „Утицај мултинационалне компаније у аутомобилској индустрији на локални економски развој“ и одобри њену јавну одбрану.

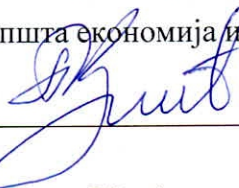
У Крагујевцу и Нишу, април 2017. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

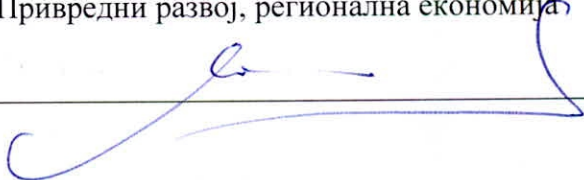
Др Мирослав Ђорђевић, редовни професор Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област Општа економија и привредни развој

Др Петар Веселиновић, редовни професор Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област Општа економија и привредни развој

Др Владислав Марјановић, ванредни професор Економског факултета Универзитета у Нишу, ужа научна област Привредни развој, регионална економија

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ
У КРАГУЈЕВЦУ

ПРИМЉЕНО: 27 APR 2017			
Дат. јав.	Број	Прилог	Број страни
	888/VII-3/1		